

શ્રી
ફરેબી બલ
નાટકનાં ગાયનો

શ્રી સરદાર વિજય નાટક કંપની
બાલાસીનોર.

આવૃત્તિ ૧ લી.

સં. ૧૯૫૬.

૬"

૩"

પ્રત ૧૦૦૦.

સં. ૧૯૫૫.

કીમત રૂ. ૦-૪-૦.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમિક

૧૪૮૨૪

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ

'કુરેબી મલ' ગ્રાંથજી

વિષય

૬ - : ૨-૪

શ્રી
ફરેબી જાલ
ટકનાં ગાયનો.

શ્રી સરદાર તિ. ચ નાટક કંપની
ખાલાસીનોર.

પ્રયોજક તથા પ્રકાશક—નૈયર.
ખાલાસીનોર (ગુજરાત)

આવૃત્તિ ૧ લા.

સને ૧૯૨૯.

પ્રત ૧૦૦૦.

સંવત ૧૯૮૫.

કીંમત રૂ. ૦-૪-૦.

આ પુસ્તકના તમામ હક્ક

માલીકને સ્વાધીન છે માટે માલિકની

પરવાનગી સીવાય કોઈએ છાપવું, છપાવવું

કે ભજવવું નહીં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રેસ
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

આવૃત્તિ પહેલી.

આવૃત્તિ પહેલી.

આવૃત્તિ પહેલી.

આવૃત્તિ પહેલી.

પ્રત ૧૦૦૦

આવૃત્તિ પહેલી.

અમદાવાદ—ધી ડાયમંડ ન્યુબિલિ પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

પરીખ દેવીદાસ જગનનાથે છાપ્યું અને શ્રી સરદાર

વિજય નાટક કંપની તરફથી એચ. એચ.

ધી નવાળ સાહેબ એફ બાલાસીનોરે

પ્રસીદ્ધ કર્યું. મુ. બાલાસીનોર.

ૐ

તત્સત પરમાત્માને નમઃ

શ્રી

ફરેખી જલ નાટક.

મુખ્ય પાત્રોનાં નામ.

પુરૂષ પાત્રો.

જશવંતસીંહ ...	ત્રંઆવટીના મહારાજ.
ફરેખસીંહ ...	મહારાજ જશવંતસીંહના ફે. ના દીકરા અને બનેવી પાછળથી સોનેરી ટોળીના પ્રમુખ.
ડાબાસીંહ ...	જશવંતસીંહનો ખટપટી દીવાન.
લોકેશસીંહ ...	ફરેખસીંહને ડંધીરાહે દોરનાર ખુશામતી પાસવાન.
શ્યામજી શેઠ ...	ત્રંઆવટીનો ધીરધાર, કરનાર અને રાજ્યનો કોર્ટ્રાક્ટર ખટપટી વળીક.
ગાડ્ડીપ્રસાદ ...	ત્રંઆવટીમાં બહારથી આવી વસેલ ખટપટી વેદ, જાદુગર તથા દેવી ઉપાસક ભુત પીશાચની સાધના કરનાર.
કપટસીંહ ...	ત્રંઆવટીનો ખટપટી ફોજદાર.
વાનરલાલ ...	ત્રંઆવટીનો લેભાગુ ડોક્ટર ખટપટી.
લક્ષ્મણસીંહ ...	ત્રંઆવટીનો જંગલ ખાતાનો ખટપટી અધીકારી.
ગર્વવસીંહ ...	{ ત્રંઆવટીના ખટપટી પોલીસ અમલદારો.
દેશસીંહ ...	

શામરાવ ...
 લોભીલાલ ...
 લુખાચંદ ...
 બોતલખાં ...

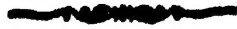
{ કનકાવટીનાં, ફરેબસીંહનાં, ખુશામતી દારૂડીયા
 મીત્રો.

બેમચંદ ...
 આદુ શેઠ ...
 લાલા સાહેબ...

{ કનકાવટીનાં વેપારી ફરેબસીંહનાં લહેણદાર.

સોરાબજી શેઠ... કનકાવટીમાં પીવાનો દારૂ વેચનાર ઇન્જરદાર
 ફરેબસીંહનો લહેણદાર.

તે ઉપરાંત-દક્ષણીં મેમણ, મારવાડી, પારસી, પોસ્ટમેન, પટા-
 વાળો, માસ્તર ચુન્ની જનનાં ઉસ્તાદો, દીવાન, રૈયત, વર્ગ અને
 ચાપદાર વીગેરે વીગેરે.

સ્રી પાત્રો.

- સુમતી ... મહારાજ જશવંતસીંહની પટરાણી.
કુમતી ... મહારાજ જશવંતસીંહની નવી રાણી.
કૃષ્ણાં ... ફરેખસીંહની સુશીલ સ્ત્રી.
ગંગા ... લોકેશસીંહની જુની પતીવ્રતા સ્ત્રી.
જમનાં ... લોકેશસીંહની નવી ચાલબાજ સ્ત્રી. શ્વાનજીની માથુક.
ચુત્રીજન ... કનકાવટીની તવાયફ ફરેખસીંહની માથુક.
પટાખાજન... ત્રંખાવટીની વારાંગના.

તે ઉપરાંત—દાસીયો, નાટકનાં સ્ત્રી, એકટરો, વારાંગનાઓ, વીગેરે.

સ્થળ.

ત્રંખાવટી—કનકાવટી—કુંઢનપુર.

ૐ

તત્સત પરમાત્મને નમઃ

ફરેખી જાલ નાટકનો ટુંક સાર.

પ્રારંભ.

બાળાઓનું ઈશ્વર સ્તવન.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો—(સ્થળ) કનકાવટીમાં ઠાકોર ફરેખસીંહનું ભાડુતી મકાન—ફરેખસીંહનું લોફરસીંહ શામરાવ બોતલખાં લુખા-ચંદ લોભીલાલ વીગેરે દારડીયા ખુશામતીયા મીત્રો સાથે દાર પીતાં દેખાવું, નાટકના છોકરાઓનો સ્ત્રી વેશે નાચ મુજરો, આ અધમ કૃત્ય ફરેખસીંહની સ્ત્રી કૃષ્ણાંથી સહન ન થતાં પ્રકાશ. પોતાના પતીને અધમ કૃત્યથી અટકાવવા પ્રાર્થના. દારના નશામાં મદમસ્ત બનેલા ફરેખસીંહનો ખરચી ખુટવાથી પોતાની સ્ત્રી કૃષ્ણાંના દાગીના ઉતારી વેચવાનો વીચાર. બળાત્કારે દાગીના કપડાં લઈ લોફરસીંહને વેચી પૈસા લાવવા ફરમાન. કૃષ્ણાંનો કંઈકાંદ.

“ અધમતાનો આબેહુબ ચીતાર. ”

પ્રવેશ ૨ જો—(સ્થળ) કનકાવટીમાં લોકેશ્વરીસીંહનું ભાડતી મકાન—લોકેશ્વરીસીંહની સુધરેલી સ્ત્રી જમનાનું મુશ્કેલ મવાલી લોકેશ્વરીમાં આવવાથી પસ્તાવું. લોકેશ્વરનું આવવું. દીલગીર થતી જમનાવતી. દાગીના કપડાંમાં જમનાની માગણી. ફરેશ્વરીસીંહની તથા કપડાંમાંથી ચોરી કરી જમનાને તે માંજ આપી દીત કરવી. જમનાનું ખુશી થવું. (હાસ્ય).

પ્રવેશ ૩ જો—(સ્થળ) ત્રંખાવટીમાં ચુન્ની જનનું મકાન—ચુન્નીજનનાં ઘરમાં શેઠ સાહુકારનું ગાનના સંભળનાં દેખાવું. ફરેશ્વરીસીંહનું દાડડીયા મીત્રો સાથે પ્રવેશવું. દાડમાં મદમસ્ત બનેલા ફરેશ્વરીસીંહ તથા લોકેશ્વરનું બેભાન હાલતમાં પડી જવું. દાડડીયા મીત્રોનું પલાયન થવું. દાગીના વેચી પૈસા લાવેલ ફરેશ્વરીના ખીસ્સામાંથી લાગ જોઈ ચુન્નીજનને રૂપીયા પાંચ હજાર કાઢી લઈ બંનેને ધક્કા મારી વીદાય કરવા. પોતાના અધમ ધંધા માટે ચુન્નીજનનો મશ્વાતાપ.

પ્રવેશ ૪ થો—(સ્થળ) ત્રંખાવટીમાં મહારાજ જશવંતસીંહનો ખાનગી આવાસ—મહારાજ જશવંતસીંહનું પોતાના દીવાન ડોખાસીંહ સાથે પોતાને ત્યાં પાટવી કુમારનો જન્મ થયો છે એ નીમીત્તે મોટો સમારંભ કરવાના વીચાર કરતાં પ્રવેશવું. પોતાના દુરના સગા ફરેશ્વરીસીંહને આમંત્રણ મોકલવા સુચના. બંને કુછંદે વીચરતા ફરેશ્વરીસીંહને પોતાની પાસે રાખી સુધારવાના વીચાર. રાજ્ય-દ્રોહીયોનો પ્રવેશ, આવા શુભ પ્રસંગને લઈ ભયંકર ગુનાહ છતાં મહારાજ જશવંતસીંહની ઔદાર્યતા. ખટપટીયા અમલદારોથી મુંઝા-

યેણ મહારાજ જશવંતસીંહના અધમોને અધમ કૃત્યનો કેવો બદલો મળે છે એ વીશે ઉદ્દગાર. પાપીયોને દંડ દેવા. પ્રભુ પ્રાર્થના.

પ્રવેશ ૫ મો—(સ્થળ) કનકાવટીમાં ક્રોડે હનું ભાડુતી મકાન—દાગીના વેચી રૂ. પાંચહજાર પડાવી લીધા, તેના વીચારમાં અફસોસ કરતાં ફરિયાદ કરવાનું દેખાવું. મન માનતો દારૂ પુરો પાડનાર સોરા શેઠ, તથા લાલાસાહેબ આદુશેઠ ખેમચંદ શેઠનું ઉધરાણી કરવા પ્રવેશવું. દારૂના નશામાં ફરેબસીંહનો ઉદ્ધત જવાબ. લહેણદારોનું ઉશ્કેરાવું. ઇજ્જતપર લાય નાખવા જતાં અચાનક ફરેબસીંહની સ્ત્રી કૃષ્ણાનું પ્રવેશવું. આશ્વાસન આપી લહેણદારોને વીદાય કરવા. તેટલામાં ત્રંબાવટીથી મહારાજ જશવંતસીંહની આમંત્રણ પત્રીકા આવે છે તે વાંચી ફરેબસીંહનું ખુશી થવું. ત્વરીત ત્રંબાવટી જવાની તૈયારી કરવા પોતાની સ્ત્રી કૃષ્ણાને સુચના. ત્યાં જવાથી મનમાનની મોળે ઉડાવી શકાશે. એ વીશે ઉદ્દગાર. “રહ્યાનંદ.”

પ્રવેશ ૬ ઠો—(સ્થળ) ત્રંબાવટીમાં લોફરસીંહનું ભાડુતી મકાન—જમનાનું લોફરસીંહે આપેલ દાગીના તથા કપડાં પહેરી ઝૂકાવું, અને પોતાની શોક્ય ગંગાને તે બતાવી બાળવા પ્રયત્ન. બન્નેની આપસમાં તકરાર. મારામારી થતાં લોફરનું પ્રવેશવું. લોફરનું મારામારીનો સ્વાદ ચાખતાં બન્નેને સમજતવવા પ્રયત્ન. અને ત્રંબાવટી જઈ બન્નેને રાજી કરવાના ઉદ્દગાર. ત્રંબાવટી જવાની તૈયારી.

“ઝગડાની અર્ધ દગ્ધ સમાપ્તી.”

પ્રવેશ ૭ મો—(સ્થળ) ત્રંબાવટીમાં મહારાજ જશવંતસીંહનો ભવ્ય દરબાર—કુમારના જન્મોત્સવ કારણે ભરેલા

લવ્ય દરબારમાં મહારાજા જશવંતસીંહ, પ્રજા વર્ગ, અમલદારો તથા ફરેબસીંહ વીગેરેનું દેખાવું. પ્રજા વર્ગનો સંતોષ. સગા સંબંધીઓને આવા શુભ પ્રસંગે ગામગરાસની નવાજીશ, તથા ફરેબસીંહને વરખાશન આંધવાના મહારાજા જશવંતસીંહનાં ઉદ્દગાર. નાચ ગાન સાથે.

પુણ્યનંદ.

અંક ૧ લો સમાપ્ત.

અંક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ જો—(સ્થળ)—ત્રંબાવટીમાં રાજ્યનાં મહા-
નમાં ફરેબસીંહનો ઉતારો--ત્રંબાવટીમાં મહારાજા જશવંતસીંહના
આશ્રય તળે રહેલ ફરેબસીંહનું લોકરસીંહ શ્વાનજી તથા વાનરલાલ
સાથે દારૂ પીતાં દેખાવું. બરતરફ થયેલ અમલદારોને પક્ષમાં લેવાની
યોજના. દીવાન ડોબાસીંહને પોતાનાં કાર્યમાં સંમત કરવા યુક્તી.
હાદપાર થયેલ. ગાર્ડીપ્રસાદનું ગુપ્ત પોશાકે આવવું. નોકરીમાંથી
બરતરફ થયેલ કપટસીંહ, દેદાસીંહ, ગર્ધવસીંહ, અને લક્ષ્મણસીંહને પક્ષમાં
લઈ સર્વનું ફરેબી ટોળી તરીકે બંધાવું. ફરેબસીંહની મહા-
રાજા જશવંતસીંહને દુર દેશ મોકલી પાછળથી પોતાની સત્તા જમાવી.
રાજા થએ સર્વ ફરેબી ટોળીને સારા હોદ્દાપર સ્થાપવાની યોજના.
વળી આ કાર્યમાં નવી રાણી કુમતીને પક્ષમાં લેવા અને પોતાની
ફરેબી જાલ બીજાવવા મહારાણી કુમતી પાસે જવાની તૈયારી, સર્વનું
આ કાર્યમાં સંમત થવું. „આકાશ પુષ્પની આકાંક્ષા.”,
રાખી સર્વનું આનંદીત થવું.

પ્રવેશ ૨ જો—(સ્થળ) ત્રંબાવટીમાં મહારાણી કુમ-
મતીનો મહાલય—મહારાણી કુમતીનું પોતાની સખીયો સાથે દેખાવું.
ફરેબસીંહ, લોકરસીંહ, તથા શ્વાનજીનું પોતાની ફરેબી જાલ બીજાવવા
આવવું. યુક્તી પ્રયુક્તીયે રાણીને સમજવી, મહારાજા જશવંતસીંહને
વીદેશે લઈ જવા સુચના. સ્ત્રીયોનાં ભોળા સ્વભાવ પ્રમાણે ભોળા
રાણીનું ભરમાવું. ત્વરિત કોઈ પણ બહાને મહારાજાને પોતાને પીયર

કુંદનપુર લઈ જવાની ઇચ્છા પ્રકાશીત. “ સોનેરી ટોળીની પ્રથમ પ્રયત્નની સફળતા. ”

પ્રવેશ ૩ જો. (સ્થળ) ત્રંબાવટીમાં લોકરસીંહનું ઘર—
લોકરથી મુંઝાયેલ જમનાનું ભરયૌવનમાં યૌવન દર્દથી પીડાતા દેખાવું. રસપ્રસન્નમાં રમાડે તેવા ચારને શોધવાનાં વીચાર. શ્વાનશ્રુતું પોતાની ખુરી ઇચ્છા તૃપ્ત કરવા ઉધરાણીને બહાને આવવું. ખન્નેના વીચારો સંમત થતાં પ્રેમમાં જોડાવું. લોકરની જુની સ્ત્રી ગંગાનું અનાયાસે આવવું. ખન્નેને એકાંતમાં જોતાં વહેમનાં વંદોળે ચડવું. શ્વાનશ્રુતું વાત ટાળી સમજાવવું. ગંગાનું જવું. લાગ જોઈ અહરનીશ આવવા શ્વાનશ્રુતી જમનાને સુચના. થોડો ઘણો પ્રેમનો અમૃત સ્વાદ લઈ શ્વાનશ્રુતું વીધાય થવું. “ પાપી પ્રેમનો પ્રારંભ. ”

પ્રવેશ ૪ થો. (સ્થળ) ત્રંબાવટીમાં રાજ્યના મકાનમાં ફરેખસીંહનો ઉતારો—ફરેખી ટોળીની બીજી બેઠક. સર્વનું દારૂનો દોર ઉઠાવતાં નાય મુજરો સાંભળતાં દેખાવું. આદમાં મહારાજા જશ-વંતસીંહને સદાને માટે નાબુદ કરનાતી યોજના. સમર્થ કળા કૌશલ્ય, ભુત, પ્રેત, દેવી વીગેરેના મેલા મંત્ર જાણનાર ગાર્હીપ્રસાદને પોતાની વીધ્યા પ્રગટ કરવા પ્રયત્ન. અને આ કાર્યમાં મહારાણી કુમતી સંમત છે અને ગાર્હીપ્રસાદના પ્રયોગોથી ત્યાં રાજની શું રચીતી થાય છે તે જાણવા અહીંની સર્વ લકીકતની મહારાણી કુમતીને પત્ર લખી સતેજ કરવા ફરેખસીંહનો વીચાર પદર્શીત કરતાં સર્વ ફરેખી ટોળીનું પુલાવું. શત્રુનો સત્વર હવે નાશ થશે અને પછીથી સુખ મળશે એમ હૃદયમાં મનન કરતાં આનંદીત થવું. અને મદીરાના દોરમાં મદમસ્ત થવું. “ લયંકર પાપી પીશાચી કામનો પ્રારંભ. ”

પ્રવેશ ૫ મો. (સ્થળ) કુંદનપુરમાં રાણી કુમતીનો મહાલય—ભોળી રાણી કુમતીનું મહારાજા જશવંતસીંહને પોતાને પીયર લાવતાં અવીચારી કાર્ય કર્યું તે વીશે પસતાવું. તેટલામાં ત્રં-આવટીથી ફરેઅસીંહનો ફરેખી પત્ર મળતાં ગુપ્તતાથી વાંચવો. મહારાજા જશવંતસીંહનું છુપાઇ પત્રની સર્વે હકીકતથી વાકેફ થવું. ભોળા મહારાજા જશવંતસીંહનો રાણી પ્રત્યે અપુર્વ પ્રેમ હતો, તેમાં આ પ્રાણુ-ઘાતી પત્ર સાંભળતાં ઉશ્કેરાવું. રાણી કુમતીને કરેલા કૃત્ય પર શીટ-કાર. અખળા પ્રખળા બનતાં મહારાજા જશવંતસીંહનો સદાને માટે રાણી કુમતીનો ત્યાગ કરવા સંકલ્પ અને પોતા પર આવનાર આ-ક્રમને માટે બચાવની યોજના. “ અપુર્વ પ્રેમમાં આઘાત. ”

પ્રવેશ ૬ ઠો. (સ્થળ) ત્રંઆવટીનું ગામ બહારનું સ્મ-શાન—શયતાની કામ કરવા તત્તપર થયેલ ગાર્ડીપ્રસાદનું સર્વ ભુત પ્રેતોને ભોગ આપતાં દેખાવું. અને પોતાની શક્તિ માટે ઝૂલાવું. મેલા મંત્રાથી સાધેલા ભુત, પીશાચોને એક એકને પોતાની ઈચ્છા જણાવી મહારાજા જશવંતસીંહનું રક્ત ચુસી નાબુદ કરવા પ્રયત્ન, પરંતુ ગીતા વાક્ય નશાળાંચ નરાધીપમ પુરૂષોમાં મને રાજા જાણુ. એ સુત્રે રાજાઓમાં ઇશ્વરી ઔંશ વીશેષ હોય છે, જેથી અને મહારાજા જશવંતસીંહ પાસે પવીત્ર પાક વીદ્યા હોવાથી એ ગર્વીષ્ટ ગાર્ડીનાં દરેક પ્રયત્નો નીષ્ફળ કરતાં મહારાજા જશવંતસીંહનું દેખાવું. બન્નેનાં સામસામાં હતઃપ્રાય કરવાના પ્રયત્ન. મહારાજા જશવંતસીંહની પ્રખળ શક્તિથી ધમંડી ગાર્ડીપ્રસાદનો સદાને માટે નાશ. ભયંકર રીતે ગાર્ડીનું મૃત્યુ. “ ખાડો ખોદે તેજ પડે. ”

અંક ૨ નો સમાપ્ત.

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો. (સ્થળ) ત્રંખાવટીમાં મહારાજ જશ-
વંતસીંહનો મહાલય—સુર રાણી સુમતી દેવીનું સખીયો સાથે
પતીભક્તી વીશે વીવેચન કરતાં દેખાવું. મહારાજ જશવંતસીંહનાં
આગમન સમાચાર. સર્વનું આનંદીત થવું. મહારાજનું આગમન. અતી
પ્રેમના હુલાસે સુમતી દેવીએ વધાવવા. બન્નેનો અરસપરસ સુખદુઃખ
વીશે વાર્તાલાપ. કુંદનપુરની સર્વ લકીકત, રાણી કુમતીની ફરેખી બળ,
તથા શત્રુઓનાં કુટીલ કામ પ્રકાશીત થતાં, મહારાણી સુમતી દેવીએ
પાપીયોનો પરાજય કરવા દુષ્ટોને દંડ દેવા સુચવવું. પ્રભુ પાખંડી-
યોનો પરાજય કરશે એવા મહારાજ જશવંતસીંહના ઉદ્દગાર.

“વિયોગી સંયોગી બન્યા.”

પ્રવેશ ૨ જો. (સ્થળ) ત્રંખાવટીમાં લોકરસીંહનું મકા-
ન—લોકરથી ગુપ્ત રીતે શ્વાનજી સાથે કરેલ ચારીથી સુખી થઈ અને
વાયદા પ્રમાણે ચારને મળવાના વીચારમાં અધીરી થઈ રહેલ જમ-
નાનું પ્રવેશવું. શ્વાનજીનું ગુપ્ત રીતે મળવા આવવું. બન્નેને પ્રેમ કરતાં
ગંગાનું જોઈ જવું, અને આ નાટક નજરોનજર પોતાના પતીને
બતાવવા અને પાપીયોને પાપનો બદલો દેવા લોકરને બોલાવવા જવું.
લોકરનું આવવું. શ્વાનજીનું ગભરાવું અને સંતાવું. લોકરનું સમજી જવું.
શ્વાનજીને શોધી તેના કર્મનો બદલો દેવો. અને જમનાને ધરમાંથી
કાઢી મુકવી. “કરેલા કર્મનો બદલો.”

પ્રવેશ ૩ જો. (સ્થળ) ત્રંખાવટીમાં મહારાજ જશ-
વંતસીંહનું શયન ગૃહ—ફરેખી ટોળીયે ગુપ્ત રીતે રાજ્ય મહેલમાં

મહારાજનાં શયનગૃહ સુધી તૈયાર કરાવેલ સુરંગમાંથી રાત્રીના સમયે મહારાજ જશવંતસીંહનું ખુન કરવા પ્રવેશવું. મહારાણી સુમતી દેવીનું જાગૃત થઈ. ચેતી જવું. કોમળાંગીએ ચંડીકા સ્વરૂપ ધારણ કરી શત્રુઓના સામા થવું. ભારતની વીર સન્નારી એકલીએ સર્વ શત્રુઓને દબાવવા. ફરેખી ટોળીનો ગલરાટ. શ્વાનજીનું નાશી જથું. દીવાન ડોખા-સીંહનું વીરાંગના સામે થવું. મહારાણી સુમતી દેવીએ તેને પીસ્તોલથી ઠાર કરવો. એ અવાજથી મહારાજ જશવંતસીંહનું જાગૃત થવું. શત્રુઓની ભયંકર ફરેખી ટોળી નજરે પડતાં ક્ષાત્ર લોહીનું ઉકળવું. એકી સાથે સર્વનો સંહાર. પાપીયોને પાપનો દંડ પ્રભુ પ્રેરણાથી સત્ય ન્યાય. “ પાપીયોની પુણાહુતી. ”

પ્રવેશ ૪ થો (સ્થળ) ત્રંખાવટીમાં, હુટેલ ખંડેર મકાન—
લોફરે કાઠી મુકેલ જમનાનું દુઃખી સ્થિતિમાં દેખાવું. એવામાં રાજ્ય-મહેલમાંથી નાસી છુટેલ શ્વાનજીનું જમના પાસે છુપાવા આવવું. પડેલી વીપત્તી જાહેર કરતાં સ્ત્રી પોશાકમાં શ્વાનજીને છુપાવવા પ્રયત્ન. રાજ્ય હુકમથી શ્વાનજીને પકડવા જમાદાર સાથે પોલીસનું આવવું. શ્વાનજીનો ભેદ પુટતાં પકડવો. અને જમનાએ રાજ્યદ્રોહીને છુપાવવાનો યત્ન કરવાના ગુનાહ માટે તેને પણ પકડી કેદ કરી બંનેને લઈ જવા. જનમ દીપતી સજા, ખુરાના ખુરા હાલ. “ વ્યભીચારીયોની આખરી દશા. ”

પ્રવેશ ૫ મો (સ્થળ) ત્રંખાવટીમાં રાજ્યભુવન આ-ગળનો બગીચો—પાપીયોનો પરાજય થવાથી મહારાજ જશવંત-સીંહ તથા મહારાણી સુમતીદેવીનો પ્રજાવર્ગ સહઃઆનંદોત્સવ કરતાં

દેખાવું. પાપીયોનો પરાભવ થવાથી પ્રજનો સંતોષ. મહારાણી સુમતી
 દેવીનાં હિમ્મતભર્યાં કાર્ય માટે ધન્યવાદ પ્રજનાં દીર્ઘાયુષીનાં શુભ
 આશીર્વાદ સાથે નાટકની પુર્ણાહુતી. “પ્રભુની પરમકૃપા પુર્ણાનંદ.”

અંક ૩ નો સમાપ્ત.

ૐ

શાન્તિ ! શાન્તિ !! શાન્તિ !!!

વરદોભવ.

ૐ

तत्सत् परमात्मने नमः

ફરેખી જલ નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

મંગળ સ્તવન.

બાળાઓ—

૧

પ્રભુ નીત સ્વાય ધાવોને
મન પ્રફુલ્લ અનાવોને
ઘરં ધ્યાન નીત હું તારે તને ના વિસારું
પલપલ મનડું મીલાવે: રિઝાવો ખીલાવો
રીઠ્ઠ સીઠ્ઠ જો પમાયે
સફળ જનમ થઈ જાયે
તારા ન્યારા ગુણો ના ભુલાયે
નમું હું તને પ્રેમ લાવી
પ્રેમથી નેમથી શ્રે અચાવી.....

નાટકનાં છાંકરાઓ—

૨

મોઢે નાંહીં છરેરે અસ દુર રહો તુમ બલમાં બાંકે.
તુમસે મંચ નાંહીં બોલું

મોસે ક્યું રાર મચાઈ ઉસપેલી યેહ દીટાઈ
ચુરી મોરી તોર ફેર દી
ચલો હટો જવોરે બસ દુર રહો તુમ બલમાં બાંકે.

કબૂલાં ફરેબસીંહ—

૩

હીલા હઠ તજ મનની અધમ અધમાંધા
શીદ તું હુંટી જાય—

હાય શા ઉપર બહુ પુલાય
તુંથી જે થાય કર ઉપાય લેશ હું ઇરતો નથી મનમાંહ
આ તારા બોલ થકી ઉર અકળાય
ઉરે ક્રોધ ઉભરાય માંડે તને એવું મન થાય.

જમનાં—

૪

હું છું ફેશનની પ્યાસી ફેશન વીણ મુંઝાઉં
ધરેણાં ગાંઠાં મળેજો મને પહેરીને મલકાઉં
રોજ સાંજે ફરવા નાટક સીનેમા જોવા જાઉં
છેલ છબીલો મળે ક્રોધ તો હેત કરી હરખાઉં
ધરડાથી તો છેકજ હારી ઝેર હવે હું ખાઉં.....

જમનાં લોકરસીંહ—

૫

જાઉં આ મુખપર હું વારી તું મારો હું છું તારી
છેલ છોગાળા છો રઢીયાળા ભોળા ભાળા વાહજી વાહ
વાહવા વાહવા વાહવા વાહવા ટેસ કરી હું ફરનારી
રોજ રીઝાવો મનડું મનાવો ફેશનને હું ચાહનારી

તનથી મનથી પારકા ધનથી હરેક ફનથી આપું હું દામ
 મનકું મનાવીને તનકું રીઝાવીને હૈયું દરખાવીને કાઢું હું કામ
 હું ઝણકું બહુ ઝણકાથી છણકાથી ઠણકાથી
 હું ચાલું છું ચટકાથી બહુ મટકું હું મટકાથી
 તારી મારી ખ્યારી જોડી હું ઘોડો તું ઘોડી
 વળી લટકું બહુ લટકાથી.....

ચુની જાન—

૬

કીસીકી યાદમેં ગમ દીલપે ખાએ બયડે હંચ
 ઉસીકે ધશ્કમેં યે દાગ ખાએ બયડે હંચ
 દીખાકે મુજકો અદા એ કરાર કર ડાલા
 નીગાહે નાંજકા હમ તીર ખાએ બયડે હંચ
 વોહ જાન નાંજસે ચલતી હય શીતને ઉઠતે હંચ
 હમીં યેહ ચોટ કલેજેપે ખાએ બયડે હંચ
 અબ ઉસકી યાદમેં હમ કીસ તરાંહસે જીએંગે
 આખર કટારીકા હમ વાર ખાએ બયડે હંચ
 ન તાબ ઉસકી જુદાઈકી તુજકો હય નૈયર
 કે જીસકે વસલકી ફસમલી ખાએ બયડે હંચ

ચુની જાન—

૭

ક્યસે જાલીમ હંચ વોહ દીલ લેકે જફા કરતે હંચ
 એક હમ હંચ કે શખો રોજ. વફા કરતે હંચ
 ગયરકે પહેલુમેં દેખા હય ઉન્હેં સદહા બાર
 હમીં બદખખત હંચ જો હમસે હયા કરતે હંચ

મરજે ઇશકકી અફસોસ દવા હો ક્યું કર
 ગર દવા મીલ ગઈ ઉસમેં બી દગા કરતે હંય
 એકસે એક જમાનેમેં હસીં હંય લેકીન
 કમ નજર આતે હંય અયસે જો વફા કરતે હંય
 ઉમ્મીદ વસ્લકી તેરે ન અબ નૈયર કો રહી
 શીકવા કરતે નહોં હમ ન ગીલા કરતે હંય

ચુની જાન—

૮

અય રખ તુ અયરખ તુ જલથલમેં તુ
 હરજગેહ પર હય અયરખ તુ
 જાઉં મંય વારી તોરે બલીહારી
 બચા ગુન્હાઓંસે જુદગી સારી
 ધરકત હય છતીયાં હમારી
 અબતો હારી ભય હય ભારી
 કહેં ખીનતી કરજેરી નાથ તારો
 ધરેં તીજ ધ્યાન મુજકો ઉગારો.....

જશવંતસીંહ—

૯

કો યત્ને નાં સુધરતા એવા અધમ અધમાંધી
 કુસબ્દો નીત ઉચરતા એવા અધમ અધમાંધી
 ખટપટ બહુએ કરતા કુમાર્ગે એ વીચરતા
 પ્રભુ કોપથી નવ ડરતા એવા અધમ અધમાંધી
 મદમસ્ત બનીને ફરતા ભય લેશ પણ નવ ધરતા
 ધર પૈસાથી એ ભરતા એવા અધમ અધમાંધી

મતલબનું કામ સરતાં પણ એકમાં એ ફરતા
કુટેવો ના વીસરતા એવા અધમ અધમાંધી
કુકર્મે નથી તરતા કમોતથી એ મરતા
સ્વસ્વ નકર્ને વરતા એવા અધમ અધમાંધી

ફરેબસીંહ — લોકરસીંહ — ૧૦

ત્યાં જઈ હું મોજ ઉડાવું નીત માલ મલીદા ખાવું
ફરેબનીં જળ ખીછાવું પગ ધીરે ધીરે જમાવું
મળે દામ થાયે આરામ ઠરીને દામ હું મલકાવું
બસ આમ ફરીને કામ ધરીને દામ હું જોર જમાવું
હું કહું તેમ જો કરશે તો નક્કી પાર ઉતરશે.
નહીતો કરશે તેવું ભરશે
રાખીશ ગાડીને ઘોડા પીછશ વીસ્કીને સોડા
ચણાવી અક્કલ સારી ખીછાવું જલ હું મારી
જલિં હીમ્મત નાં હારી કરું હું કામો બહુ ભારી
વાલ વા (૩) કેવી છે મારી બલીહારી.....

જમના, ગંગા, લોકર — ૧૧

તારી જુનીને ઘરમાંથી તું કાઢ નહીં તો હું આ ચાલી
મને દાગીના કરીને દેખાડ નહીં તો હું આ ચાલી
જવો જવો જુનીના પાસે જવો
જવો નવીને જઈને મનાવો
મારી નવી મુકીને તોફાન સમજી જવો
ઓ જુની બુઢાની રાખી લાજ ઘરમાં જવો

એને છોડું નહીં હું આજ
 જુઓ છે એને કાંઈ લાજ
 હવે ઉરમાં ક્રોધ સમાવોરે ઓ ઝાડુ જોડાવાળા
 આ ઘડપણમાં ન સતાવોરે તમે બેસો છોડી ચાલો

દરબારીયો—

૧૨

જશવંતના જશ ગાવો
 પુષ્પોથી પ્રીતે વધાવો
 હેતેથી સહુ મન દરખાવો
 જયનાદથી ગામ ગજવો.....
 ન્યાય થકી બહુ નામ સોદાવો
 નીશદીન હ્યો આવો લદાવો
 વિજય વિજય ધ્વની ગુંજવો
 જય જયકાર આપનો થાવો.....

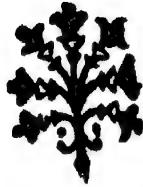
વારંગનાઓ—

૧૩

જાએ વારી હાં જાએ વારી
 બલીદારી કયસી પ્યારી લાગે અંખીયાં
 સુનકે મીઠી મીઠી ખતીયાં ઘડકત હય દમરી છતીયાં
 હમ કયસે લીખે ખતીયાં કયુંકર કાટે દીન રતીયાં.....
 હટો છોડોજ કનૈયા તુમ ચાતુર હો ચતરૈયા

ઉસપરબી છેલ છલૈયા હમરી નાંહી કેા સુનૈયા
 હમરી ફેરદી ગગરીયા જાગ્યેં કયસે હમ નગરીયા
 કયસી તીરછી હય નજરીયા વારે તન મન સવરીયા.....

અંક ૧ લો સમાપ્ત.

અંક ૨ નો.

ફરેબસીંહ—

૧૪

વાહરે વાહ વાહરે વાહ ભરમાવીને હું રાણી
કામ સીદ્ધ ઝટ કરી આવું
જશવંતને દુર કરે હું રાજ્યલોભથી લાય મરે હું
ઉર અકળાય કરે હું ઉપાય જોથી એ જાય
ધાર્યું સહુ થાય
છળ ફરેબથી ઠાર કરે હું, છત્ર મુગટ પછી માથે ધરે હું
મનમાન્યું થાય ઈચ્છીત પમાય દુઃખ ટળી જાય
સુખ મળી જાય

દાસીયો—

૧૫

જાઓ આજ પ્યારા પ્રીતમને લોભાવો
પ્રેમરસ પાવો પ્રીતે પ્રેમીને
મદમસ્ત બનાવો આ નયને નચાવો
રસપાન કરાવો
પુષ્પોની શૈયા બીજાવો રમાડો
આજે જરૂર સુંદર શામને રીઝાવો
મદલરી ચાલ ચાલી પ્રાણને ડોલાવો

કુમતી—

૧૬

વાત વાતમાં હું ભરમાવું ઉલટું સમજાઉં
પીયર હું લઇ જાવું

રાત્ર રચીલું બાકીનાં રાખુ સાથે હું સહુ લઈ જાવું
કોટી ઉપાયે પાછી ના આવું સ્વતંત્ર હું થાવું

જમનાં—

૧૭

હાય મદલ્યું આ જોબન રસીયા વીના કરમાય
પ્રેમ જવાળ પ્રગટે અંતરમાં લાગે અતીશય દહાય
વિરહની વેદના કેમ કરીને સહેવાય
ઊરના ઉમળકા કોને જઈને કહેવાય
દેખું જો છેલ્લે છોગાળો રંગે જો હોય રૂપાળો
મનમાં તો મારે કાંઈ થાય થાય થાય
મળવા તેને તો મનહું ચ્હાય ચ્હાય ચ્હાય
મનમાન્યા મોહન વિના અંતર માંડે બહુ અકળાય

ચાનજી-જમનાં—

૧૮

રોજ રંગે રિજાવું દીલદાર
બુદ્ધિ લોકરને બનાવીને ગમાર
જો જો બોલીને ફરશે નહીં લગાર
તમ વિના સુનો લાગે સંસાર
પ્રાણ કરતાં અધીક ચ્હાવું
કાન તમે હું ગોપી થાવું
વાલ તારી બલીલારી
તારા માટે તો મારી ધનદોલત સહુ વાંચે
મારા વહાલારે વાંચે તન મન હું પણ માંચે
રોજ સાંજેરે ફરવા મોટરમાં લઈ જાળે

ખરા દીલથી મને ચલાવો
હાર લેયાના તમે થાવો.....

પટાખાળન—

૧૯

ખાંકો છયલા ગગરીયા ભરલેનેદે
ખાંકોહી છયલા ખાંકો હી ગોરી
રસભરી ખતીયા કરલેનેદેરે
ગગરી ભરદે સરપર રખદે
લાથ રસરીયા લે લેનેદેરે.....

સોનેરી ટાળી—

૨૦

મન મલકાવો રંગ જમવો નાચ નચાવો
મદમસ્ત થાવો નીલર્થ સદુ થાવો
વાહ વાહ ખસ યુક્તિ આ નહીં ફરશે
વીણ મોતે એતો મરશે. હા હા હા હા હા હા
રંગ રાગ ઉડાવો મોજ ઉડાવો જામ ઉડાવો
મદમસ્ત થાવો નીલર્થ સદુ થાવો

કુમતી—

૨૧

શી રીતે સુખ લેવારે દુઃખ એવા
પળ પળ મમ ઉર અકળાએ
મળે ન શાંતી પળ એક મનને
મન માન્યું ક્યારે થાએરે.....
નિત બળે છે મુજ છાતલહી લવે કેમ કરી હું ધીર બાંહે
અનેક ઉપાયો કરી હું હારી
તોએ મન માન્યું નહીં થાય.....

જશવંતસીંહ—

૨૨

સુખ દુખની આ છે છાયા જુદી છે સહુ માયા
 મન માઈ બહુ મુંઝાયે આ જીવન વ્યર્થ જણાયે
 સંકટો ના સહેવાયે
 આ નાશવંત છે કાચી કાયા—જુદી છે સહુ માયા
 કળાયુગની શું બલીદારી છે
 મતલબની સહુ દીલદારી છે
 ખસ મુખ જોયાની યારી છે.....

ગાડીપ્રસાદ—

૨૩

નામ લેતાં સહુ થરથર કંપે એવો હું બલવીર
 ડંખણી શંખણી ચોસઠ જોગણી ભૈરવનો છું પીર
 દેવ પરીને ભુત પલીતને બોલાવું ધરી ધીર...
 તંતર જંતર મેલા મંતર સાથે આવન વીર
 કાળી ચૌદશે સહુ સાધ્યા જઈ જમનાને તીર

ગાડીપ્રસાદ—

૨૪

રાત્રિ ભયંકર ભાસે સફળ આજે સહુ કામો થાશે
 આશ તનની ખાસ મનની પાસ ધનની તો આજે સરે
 ડાણું આ નેત્ર તો ફડકે કાળજી મારું વળી સાથે ધડકે
 રાય વેરી નાગ ઝેરી લઉં ઘેરી એ નક્કી મરે

અંક ૨ જે સમાપ્ત.

અંક ૩ જો.

દાસીયો રાણી સુમતી— ૨૫

પ્રીતમના પ્યારમાં એના વીચારમાં
ભુલી ગઈ સદુ ભાન શાન
દવે દર્શથી ઉમંગથી ઉછરંગથી આનંદથી
જહુ ન હરખાતું મનમાં મલકાતું
કહ્યું અમારું તું માન માન
પ્યારા પ્રિતમને હું ના વિસારું
એના પરે પ્રાણુ વારું
એમકે ?
હાં હાં હાં હાં નિત ધરું એનું ધ્યાન ધ્યાન

દાસીયો રાણી સુમતી— ૨૬

પ્રિતે પધરાવીને હૈયું હરખાવીને
મુખ મલકાવીને વાર વાર
વહાલેથી ભેટીને જ્વાલા રઠીયાલા
પાજે રસના પ્યાલા
ના ?
હા હા
શરમાવો છોડો હાલા ચાલા
મનમાં હરખાધને માથું હલાવીને

ઉડાવો છો ભરમાવો છો બનાવો છો
વાહવા શું શરમાલા કેવા છો ભોલા ભાલા
સાવ હજી છો કાલા

જશવંતસીંહ—

૨૭

પ્રપંચી પાપનાં પુતળાં પીડે છે. પ્રાણ લોકોનાં
રક્તનાં કુરનેં કાળાં પીડે છે પ્રાણ લોકોનાં
બીછાવી જળ મતલબની ભલા બગલા બની ખેસે
દયાળુ નાંમ ધરનારા
પ્રથમ પૈસાથી મીત્રાઇ ભલે હોય પુત્ર કે ભાઇ
દગાબાજીથી ઠગનારા
ગરજવેળા ગરીબગોલા ફંસાવી કંઈક મનુષ્ય ભોળા
સમયસાધી પટકનારા
ઈન્દ્રો સત્યનો રાખે વચન મિથ્યા મુખે ભાખે
અંગીતા ઘાટ ઘડનારા
હમેશાં સ્વાર્થને દેખે ન્યાય અન્યાય નાં લેખે
દૈવથી નાંહી ડરનારા
અહંપદમાં બની અંધા કરે ઉંધા કંઈ ધંધા
જગતને દોશ દેનારા
સુખી કોઇ અન્ય દેખાયે જવાસા જેમ ખીજવાયે
બળીને આપ મરનારા
સત્યનો અંશનાં જેને જગતની લાજશું તેને
ભુંડાપે ભાર ભરનારા
ઉચ્ચારે વેણ મુખે ઝેરી બનાવે વિશ્વને વેરી
ન ધાર્યો પ્રાણ તજનારા

જમનાં—

૨૮

મારું મન મોહું છે. પ્રીતમના પ્યારથી
ધાયલ થઈ છું હું નયનોના મારથી
ઉમંગથી માણું હું મોજો બસ રંગીલા ચારથી
પ્યારા આવી તમે પ્રીતે ભેટો મને
સતાવોનાં અકળાવોનાં તરસાવોનાં
ભેટો ઝટ વલાલા આવી મને
પ્રિતમજી વાંડલા પધારો હું તલસું છું ક્યારથી

લોકર જમનાં—

૨૯

ઝટપટ અલિંથી નીકળી જ
તારો હું પુત્ર મારી તું માં
વચનો આવાં વદો તમે નાં
થશે હાલ મારા હવે તો શા
કુકલ્યો કરતાં તું લેશ નાં ડરી
આંખું કદી નાં કરું હું ફરી
જનને કુલટા (૨) નીચ દુર થા
કાંઈ દયા તો આ—

જમાદાર શ્યાનજી જમનાં— ૩૦

‘આંધો ધનકો જોરસે અળ જલમે’ લે જાએ
મારો ધતિના કે જે બીલ બીલાએ
અરરર માર ના સહેવાય મીયાંભાઈ તારું તો નખોદ જાએ
મીયાં જો છોડો અમને આ વાર
અપાવું ધન હું અપરંપાર

ખડુ ના મારો મુજને માર
અમારા દુઃખને છે નહીં પાર

વારાંગનાઓ—

૩૧

આજ ભયો દીન આનંદકો
તોખત બાજે બાજત હંચ ઉમંગસે સખ ગાવત હંચ
લિમ્મતસે સખ શત્રુ સંહારે
રાજમાતાને ચુન ચુન મારે
ધનવાદ દેં સખદાદ ગળતવેં નાદ રહેા શરશાદ
કાનકુંવર હય બાંકા હમારા
વારેં ઉસપર પ્રાનં હમારા.....
દીક્ષશાદ રહેા આખાદ પુરી હેં મુરાદ દુશમન બરખાદ

અંક ૩ ને સમાપ્ત.

ૐ

શાન્તિ : શાન્તિ : શાન્તિ :

જાહેર ખર્ચ.

નીચે લખેલા નાટકનાં ઓપેરા જે સાહેબોને જોઈએ તેમણે શ્રી સરદાર વિજય નાટક કંપનીનાં મેનેજરને મુ. ખાલાસીનોર કાગળ લખવાથી તેમને મોકલી આપવામાં આવશે.

૧.	નવલકાન્તા નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૨.	સ્નેહિ શત્રુ નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૩.	ચંદ્રવિલાસ નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૪.	અલકકુમારી નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૫.	બેદબુલવળી નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૬.	સરદાર વિજય નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૭.	જુલ્મી મુંજ નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૮.	સતી જસમાં નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૯.	દેવીપુત્ર નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૧૦.	નરકેશરી રોડોડ જયમલ નાટકના ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૧૧.	કૈલાસ કુમારી નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦
૧૨.	ફરેબી જાલ નાટકનાં ગાયનો	...	...	૦-૪-૦

મુચના—જે સાહેબોએ ઓપેરા મંગાવવા હોય તેમણે આં રાત્રી કીમત તથા ટપાલ ખર્ચ આગળથી મોકલી આપવું.

લી. મેનેજર

શ્રી સરદાર વિજય નાટક કંપની
મુ. ખાલાસીનોર. (ગુજરાત)

